

การศึกษาทักษะนาฏศิลป์ไทยเรื่องระบำพริตน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
A Study of Thai Dramatic Art Skills in Noppharat Dance of Grade 11 Students
Using Davie's Teaching Approach with STAD Cooperative Learning Technique

สุพัตรา สุโพธิ์พัฒน์¹ สุวรรณ จ้อยทอง² พัทธกษ นิลนพคุณ³

Supattra Supopat¹ Suwana Juithong² Phithack Nilnoppkoon³

¹นักศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Student of Master of Education in Curriculum and Instruction Program,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

^{2, 3}สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

^{2, 3}Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

E-mail: krulek2511@gmail.com

Received: 2019/08/25

Revised: 2020/04/07

Accepted: 2020/04/27

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยเรื่อง ระบำพริตน์ ก่อนและหลัง
ได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และ
เปรียบเทียบทักษะหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือเทคนิค STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
จำนวน 2 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนกลุ่มละ 27 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้น
ทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และแผนการจัดการเรียนรู้แบบ
ปกติ จำนวน 18 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง แบบประเมินใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูบริคส์ในการให้คะแนน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการ
การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

($t = 14.61$) 2) ทักษะที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวีส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 5.39$)

คำสำคัญ: ทักษะนาฏศิลป์ไทย/ ระบำนพรัตน์/ ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

Abstract

This research aimed to 1) compare Thai dramatic art skills in Noppharat dance before and after using Davie's teaching approach with STAD cooperative learning technique, and 2) compare the skills after using Davie's teaching approach with STAD cooperative learning technique with the skills using traditional teaching approach. This research was a quasi-experiment. The samples were 2 classes of 27 students studying in grade 11 at Angthong College of Dramatic Arts in the second semester of the academic year 2018. One class was the experiment group and the other was the control group. The research instruments were 18 two-hour lesson plans using Davie's teaching approach with STAD cooperative learning technique, 18 two-hour traditional lesson plans, and the assessment form using the Rubric criteria for scoring.

The results of this research were as follows: 1) The skills after using Davie's teaching approach with STAD cooperative learning technique was statistically significantly higher at $\alpha = 0.05$ ($t = 14.61$), 2) The skills of the group using Davie's teaching approach with STAD cooperative learning technique were statistically significantly higher than the other group taught by the traditional teaching approach at $\alpha = 0.05$ ($t = 5.39$).

Keywords: Thai dramatic art skills/ Noppharat dance/ Davie's teaching approach with STAD cooperative learning technique

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะแห่งการละคร ฟ้อนรำ และดนตรี แสดงถึงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรือง ด้านวัฒนธรรม และเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทยที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนับเป็นมรดกประจำชาติที่มีคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้คนในสังคม ทั้งประโยชน์ต่อตนเอง และประโยชน์ต่อประเทศชาติ ช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย สร้างบุคลิกภาพท่าทางอันสง่างาม บุคลิกดีและสามารถยึดเป็นอาชีพได้ ส่วนคุณค่าทางจิตใจและทัศนคติ ช่วยให้มีความมั่นใจในตัวเอง กล้าแสดงออก มีความจำและปฏิภาณที่ดี ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตาม ฝึกความพร้อมเพรียง ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร รู้จักถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก จินตนาการ ทำให้เป็นผู้มีสุนทรียะในความงาม ช่วยกล่อมเกล่าจิตใจให้คนในสังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับภาษา ท่าทางและดนตรี ทั้งยังรวมศิลปะแขนงอื่น ๆ ไว้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม และนาฏกรรม ฉะนั้นการแสดงนาฏศิลป์จึงเป็นพฤติกรรมที่หล่อหลอมรวมสิ่งที่ดีงามที่เกี่ยวข้องกับกาย วาจา ใจ ที่แสดงออกถึงความ เป็นมนุษย์ได้อย่างชัดเจน (วิมลศรี อุปรมย์. 2555)

นาฏศิลป์ตามคัมภีร์นาฏะ หรือนาฏยะ กำหนดว่าต้อง ประกอบด้วย ศิลปะ 3 ประการ คือ การฟ้อนรำ การดนตรี และการขับร้อง รวมเข้าด้วยกัน สันนิษฐานว่าเกิดจากมูลเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ เกิดจากธรรมชาติและเกิดจากการบวงสรวงบูชาเทพเจ้า ประโยชน์ของการศึกษาวิชานาฏศิลป์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ (1) ประโยชน์สำหรับตนเอง มีความรู้ทางนาฏศิลป์และการละครสามารถอธิบายความสำคัญของเนื้อหาให้คนอื่นเข้าใจ เห็นความสำคัญและมีความสามารถในการแสดงได้ (2) ประโยชน์ทั่วไป ส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นหมู่เป็นคณะได้ช่วยสร้างบรรยากาศในหน่วยงานต่าง ๆ ให้ดีขึ้น (3) ประโยชน์ระดับชาติ แสดงออกถึงความเป็นอารยประเทศ (วิมลศรี อุปรมย์. 2555) จากประโยชน์ดังกล่าวมานี้จึงได้มีการนำนาฏศิลป์ไทย มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในแง่ของการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ และจากงานวิจัยของ มะลิวัลย์ ปัทมะ (2551) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์แบบดั้งเดิมของครู พบว่า การสอนนาฏศิลป์จะเน้นการเลียนแบบเป็นหลัก ครูจึงเป็นเสมือนแม่แบบของผู้เรียนโดยตรง อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผู้เรียนวิชานาฏศิลป์จำเป็นต้องรู้และเข้าใจที่สุด คือ ทักษะปฏิบัติ ทักษะปฏิบัติในการเรียนวิชานาฏศิลป์ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อผู้เรียนเนื่องจากวิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาทางทฤษฎี หากผู้เรียนขาดทักษะดังกล่าวแล้ว ก็จะไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

วิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีแผนการรับนักเรียนเข้าศึกษา ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้นเมื่อเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก็จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ที่ไม่มีพื้นฐานกับที่มีพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทย ขณะที่นักเรียนชั้นเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำเป็นต้องศึกษาร่วมกัน ซึ่งพบว่า มีกลุ่มที่มีปัญหาด้านทักษะในการปฏิบัติ ผู้ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะมีความแตกต่างกับที่เข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากความรู้พื้นฐาน

การศึกษาวิชานาฏศิลป์ไทยที่แตกต่างกัน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์เป็นสถานศึกษาเฉพาะทางด้านวิชาชีพศิลปะที่ผู้เรียนมีความสนใจความสามารถ และความถนัดเฉพาะด้าน มีความมุ่งมั่นที่จะจัดโครงสร้างของหลักสูตรให้สาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าของศิลปะ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติระบำชุดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทักษะในการแสดง ตรงกับมาตรฐานต้นแบบที่สืบทอดกันมาถูกต้องตามแบบฉบับ ระบำพราหมณ์เป็นระบำที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวมาข้างต้น จึงได้รับการบรรจุอยู่ในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีความยากแก่ผู้เรียนที่ขาดความพร้อมในพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่เหมาะสมกับการฝึกปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทย เดวิสได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อน แล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ดี (Davies. 1971) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD มีจุดประสงค์หลักเพื่อจูงใจผู้เรียนให้กระตือรือร้น กล้าแสดงออก และช่วยเหลือกันในการทำความเข้าใจเนื้อหานั้น ๆ อย่างแท้จริง (Siavin. 1995) เน้นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่มที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน นักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งต่อตนเองและต่อเพื่อน ช่วยเหลือกันทำงานทำความเข้าใจเนื้อหานั้น ๆ ร่วมกันอย่างแท้จริง เพื่อให้ทุกคนประสบความสำเร็จร่วมกันและมีการศึกษาพัฒนาการของแต่ละกลุ่ม โดยมีรางวัลเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงานให้สำเร็จ ทั้งนี้ครูควรแจ้งสถานการณ์ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์ เพื่อสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จุดนี้เป็นหลักการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนที่เรียนโดยการใช้กิจกรรมการเรียนแบบ STAD แตกต่างจากการเรียนแบบเป็นกลุ่มแบบเดิมที่เคยเรียนกันมา (ทิศนา ขวมนมณี. 2557) ส่งผลต่อการฝึกทักษะการปฏิบัติทำระบำพราหมณ์ เพราะกระบวนการทำระบำพราหมณ์เป็นท่าทำที่ใช้ผู้แสดงจำนวน 9 คน มีทั้งท่าทำส่วนบุคคลและท่าทำส่วนรวมอยู่ในชุดเดียวกัน ทุกคนจึงต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันและมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทักษะนาฏศิลป์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ระบำพราหมณ์เพื่อให้นักเรียนมีทักษะสูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า

เพื่อหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยเรื่อง ระเบียบพราหมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยเรื่อง ระเบียบพราหมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 627 คน (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2561)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 54 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มหลายขั้นตอน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) โดยมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

1) สุ่มจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ 12 แห่ง โดยแบ่งตามเขตภูมิภาคได้มา 1 เขตภูมิภาค คือ วิทยาลัยนาฏศิลป์เขตภาคกลาง ประกอบด้วย วิทยาลัยนาฏศิลป์ปทุมธานี วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี และวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จำนวน 117 คน โดยใช้วิธีจับฉลาก

2) สุ่มจากวิทยาลัยนาฏศิลป์เขตภาคกลาง ประกอบด้วย วิทยาลัยนาฏศิลป์ปทุมธานี วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี และวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ได้มา 1 วิทยาลัย คือ วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง โดยใช้วิธีจับฉลาก

3) สุ่มกลุ่มตัวอย่าง ได้มา 2 ห้องเรียน สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 27 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 27 คน ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้วิธีจับฉลาก

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ ซึ่งแปรค่าได้ 2 วิธี คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะนาฏศิลป์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) มีรูปแบบการวิจัยแบบ Non-Randomized Control Group Pretest-Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทย ใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และแผนการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทยแบบปกติ จำนวน 18 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 36 ชั่วโมง ตรวจสอบคุณภาพโดยผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ด้วยแบบประเมิน มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.40-5.00)

2. แบบประเมินทักษะนาฏศิลป์ไทยเรื่องระบำบ้านพรตน์ และเกณฑ์การประเมิน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริคส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสังเกตกับเกณฑ์การให้คะแนนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของเกณฑ์การให้คะแนนเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่เขียนขึ้นทั้ง 2 ลักษณะกับนักเรียน ดังนี้

1. จัดปฐมนิเทศ ทำความเข้าใจกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้บทบาทของผู้เรียน เป้าหมายของการเรียน จุดประสงค์ของการเรียน และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้
2. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบประเมินที่สร้างขึ้น
3. ดำเนินการทดลองสอน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยกลุ่มทดลองสอน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 18 แผน และกลุ่มควบคุมสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 18 แผน เพื่อใช้ในการเรียนรู้ 36 ชั่วโมง
4. ดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยการสอบภาคปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทย ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลาในการทดสอบ 2 ชั่วโมง
5. ตรวจสอบผลการทดสอบจากแบบประเมินทักษะที่สร้างขึ้น แล้วนำผลคะแนนที่ได้ทั้ง 2 กลุ่ม มาวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยวิธีการทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยเรื่อง ระเบียบพริ้ง ของนักเรียน ก่อนและหลัง ได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยการทดสอบที (t-test) แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยของนักเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มอิสระต่อกัน (t-test for Independent samples)

ผลการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยเรื่องระเบียบพริ้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ด้วยการทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทย เรื่องระเบียบพริ้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลัง ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

(n=27)

ทักษะนาฏศิลป์ไทย	df	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	26	11.78	0.75	14.61*	0.000
หลังเรียน		16.63	1.67		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีคะแนนเฉลี่ยทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 11.78 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 16.63 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.67 คะแนน จากการเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีทักษะนาฏศิลป์ไทย หลังสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 14.61$)

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยเรื่องระเบียบพริ้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ด้วยการทดสอบที แบบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มอิสระต่อกัน (t-test for Independent samples)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยเรื่องระบำพริตน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

(n=27)

ทักษะนาฏศิลป์ไทย	df	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
กลุ่มทดลอง	52	16.63	1.67	5.39*	0.000
กลุ่มควบคุม		14.78	0.64		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีคะแนนเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 16.63 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.67 คะแนน และนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 14.78 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 คะแนน จากการเปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีคะแนนทักษะนาฏศิลป์ไทยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 5.39$)

สรุปผลการวิจัย

จากข้อค้นพบข้างต้นสามารถชี้และนำเสนอข้อสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. คะแนนทักษะนาฏศิลป์ไทย เรื่องระบำพริตน์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 14.61$)
2. คะแนนทักษะนาฏศิลป์ไทย เรื่องระบำพริตน์ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสส์ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 5.39$)

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นการอภิปรายผลจากข้อค้นพบการวิจัย อาจแสดงให้เห็นทราบในรายละเอียดตามคำอธิบายได้ ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบทักษะนาฏศิลป์ไทย เรื่องระบำพริตน์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 14.61$) คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อาจเนื่องมาจากการที่ได้เรียนรู้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะปฏิบัติ ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อน แล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดี (Davies. 1971) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สมาชิกประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ แต่ละคนต้องพยายามทำความเข้าใจเนื้อหาทุกประเด็น นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนอยู่ในระดับเก่งต้องให้ความช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มที่มีความสามารถทางการเรียนที่อ่อนกว่าให้เข้าใจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติงานกลุ่มเปิดโอกาสให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายร่วมกัน ทำให้สมาชิกรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีส่วนร่วม มีบทบาทเท่าเทียมกัน จึงมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้กลุ่มของตนประสบผลสำเร็จ ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีผลคะแนนทักษะนาฏศิลป์ไทยสูงขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยสุพัตรา รักชาติ (2557) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวิสเสริมด้วยแบบฝึกทักษะที่เน้นเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 5.39$) คะแนนทักษะนาฏศิลป์ไทยของกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้อย่างครบถ้วน และมีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม ได้นำรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสเป็นการพัฒนาทักษะปฏิบัติ การฝึกให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดี (Davies. 1971) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีจุดประสงค์หลัก เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนให้กระตือรือร้น กล้าแสดงออก และช่วยเหลือกันในการทำเนื้อหาในนั้น ๆ อย่างแท้จริง (Siavin. 1995) วิธีการเรียนด้วยเทคนิค STAD เป็นวิธีการที่เน้นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือกันในกลุ่ม เป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนและทำให้มองเป็นคุณค่าของการร่วมมือที่ง่ายที่สุด มีการศึกษาพัฒนาการ และมีรางวัลเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความสำเร็จ และด้วยวิชานาฏศิลป์ไทยเป็นศาสตร์แห่งการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงได้นำการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสมาสังเคราะห์ร่วมกับการเรียนรู้

แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีขั้นตอนที่ชัดเจน 7 ขั้นตอนดังนี้ 1) ชี้นำเสนอเนื้อหา ครูจะนำเสนอการปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนเห็นภาพรวมตั้งแต่ต้นจนจบ 2) ชี้นำเสนอและปฏิบัติทักษะย่อยด้วยตนเอง ครูสาธิตทักษะย่อย ๆ ที่เป็นส่วนของการปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยและนักเรียนปฏิบัติตาม 3) จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มความสามารถปฏิบัติทักษะย่อยร่วมกัน จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มความสามารถ (เก่ง – ปานกลาง – อ่อน) กลุ่มละ 9 คน (เนื่องจากกระบวนพรตน์ใช้ผู้แสดง 9 คน โดยอิงสัดส่วน 1 : 2 : 1) เพื่อช่วยเหลือกันและกัน จากนั้นให้แต่ละกลุ่ม ฝึกปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทยที่ส่วนร่วมกัน โดยไม่มีการสาธิตจากครู หากผู้เรียนติดขัดจุดใดครูผู้สอนจะคอยให้คำชี้แนะและแก้ไข จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทยได้ทุกคน 4) ชี้นำให้เทคนิควิธีการเฉพาะทาง ผู้สอนให้คำแนะนำเทคนิคที่จะทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้อง 5) ชี้นำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ ทำให้นักเรียนปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทยโดยเชื่อมโยงแต่ละส่วนย่อย ๆ เข้าด้วยกัน ฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้งอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบและสามารถปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทยที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ 6) ชี้นำทดสอบเพื่อหาคะแนนฐานด้านทักษะของแต่ละคน หลังจากที่นักเรียนในแต่ละกลุ่มทำงานจนสำเร็จแล้วครูจึงทำการทดสอบ นักเรียนแต่ละคนสอบปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทย เพื่อเป็นการประเมินความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาและครูผู้สอนบันทึกคะแนนไว้เป็นรายบุคคล วิธีการนี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง 7) ชี้นำสรุปผลและยกย่องกลุ่มที่มีพัฒนาการสูงสุด นักเรียนแต่ละคนจะมีคะแนนฐานซึ่งนำมาจากคะแนนวิชานาฏศิลป์ไทย เพื่อใช้ในการคิดคะแนนความก้าวหน้า พิจารณาว่าคะแนนที่ได้จากการทดสอบประจำบทของนักเรียน ห่างจากคะแนนฐานที่ผ่านมากน้อยเพียงใด ครูนำคะแนนจากการทดสอบย่อย มาคิดคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อหากลุ่มที่จะได้รับการยกย่องหรือรางวัล และการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนให้รู้ว่าจะเรียนเรื่องอะไร สามารถนำเอาความรู้และทักษะที่นักเรียนมีอยู่เดิมมาสัมพันธ์กับบทเรียนที่ครูกำลังจะสอนได้ ซึ่งทำได้โดยการหากิจกรรมที่เร้าความสนใจของนักเรียนแล้วเชื่อมโยงไปสู่บทเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น 2) ชี้นำสอน เน้นลักษณะการถ่ายทอดด้วยความใกล้ชิด โดยครูแสดงให้ดู ผู้เรียนทำตาม และฝึกฝนจนชำนาญและแม่นยำเป็นลำดับ บทเรียนยึดหลักการหรือโครงสร้าง และจารีตประเพณีตามแบบแผนเดิมเป็นหลักอย่างเคร่งครัด 3) ชี้นำสรุป โดยให้นักเรียนปฏิบัติและครูคอยดูแลให้กำลังใจ ให้คำชมเชย หรือชี้แนะข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข 4) ชี้นำวัดและประเมินผล โดยครูทดสอบด้วยการ ให้นักเรียนปฏิบัติจริง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ด้านการฝึกปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ไทย โดยเฉพาะขั้นที่ 2 ชี้นำเสนอและปฏิบัติทักษะย่อยด้วยตนเอง ขั้นที่ 3 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มความสามารถปฏิบัติทักษะย่อยร่วมกัน โดยจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มความสามารถ และขั้นที่ 4 ชี้นำให้เทคนิควิธีการเฉพาะทาง เป็นการฝึกที่มากกว่าการสอนแบบปกติ ซึ่งมีโอกาสฝึกทักษะเฉพาะในชั้น

การสอนน่าจะได้ส่งผลให้นักเรียนที่เรียนโดยเน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีทักษะนาฏศิลป์ไทย เรื่องระบำพรตน์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยจุฑารัตน์ ดวงเทียน (2558) พบว่า ทักษะปฏิบัติการร่าของกลุ่มทดลอง จากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงคำนายม 12 ประการ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอรุณวัตร ทิพย์เลิศ (2560) พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะปฏิบัติก็ดัดแปลงตามแนวคิดของเดวิสทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีประสิทธิภาพ และมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูจะต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และครูต้องช่วยให้คำแนะนำกับนักเรียนตลอดเวลา เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน
2. ควรฝึกความรับผิดชอบและการช่วยเหลือผู้อื่นให้กับนักเรียน เพราะนักเรียนเก่งมักจะปฏิเสธการช่วยเหลือนักเรียนอ่อน
3. ควรศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับกรณีปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
4. ควรศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ ดวงเทียน. (2558). แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงคำนายม 12 ประการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น.
- ทิตนา เขมมณี. (2557). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มะลิวัลย์ ปัทมะ. (2551). การพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสานการวิจัยเชิงทดลองแบบอนุกรมเวลา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลศรี อูปรมย์. (2555). นาฏกรรมและการละคร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (2561). สถิติการศึกษาประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- สุพัตรา รักษาติ (2557). ผลการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์เสริมด้วยแบบฝึกทักษะที่เน้นเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และทักษะปฏิบัติดนตรีไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). การสำรวจการมี การใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อรรถวัตร ทิพย์เลิศ (2560). กิจกรรมการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะปฏิบัติกีตาร์ตามแนวคิดของเดวีส์ วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Davies, I.K. (1971). *The Management of Learning*. London: McGraw - Hill.
- Slavin, Robert E. (1995). *Cooperative Learning*. (2nd ed.). USA: Allyn and Bacon.